

สตรีกับความขัดแย้ง ที่มีการใช้อาวุธ

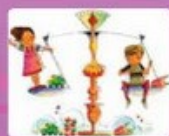
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Website : <http://www.women-family.go.th>
Website : <http://www.gender.go.th>

ในจำนวนเด็กกำพร้าเหล่านี้ เป็นเด็กที่กำพร้า
บิดาจำนวน ๑,๑๙๕ คน กำพร้ามารดา จำนวน ๑๒๑ คน
กำพร้าทั้งบิดามารดา จำนวน ๔๔ คน ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิง
ต้องรับภาระหนักในการเลี้ยงดูลูกและครอบครัว ต้องรับ
บทบาทในการจัดการครัวเรือนแต่เพียงผู้เดียว

นโยบายและมาตรการ

จัดทรัพยากรที่พอเพียงต่อการฟื้นฟูและเยียวยา
ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่สงบ เพื่อเสริมสร้าง
ศักยภาพให้แก่ผู้หญิง

รัฐต้องตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องคุ้มครอง
ผู้หญิงที่ตกอยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้งประเภทที่ใช้
อาวุธและความขัดแย้งอื่น ๆ

เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในระดับการตัดสินใจที่
มีอำนาจในการแก้ไขความขัดแย้ง ตระหนักถึงบทบาทสำคัญ
และการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพ

ส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีพให้กับเยาวชนทั้งชาย
และหญิงเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ครอบครัว

สร้างความเข้าใจร่วมกันของชนโดยทั้งชาติให้เห็น
ความสำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทย

ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานและภาคประชาสังคม
เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมและงานในกรอบเครือข่าย
การพัฒนาระดับนานาชาติและระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมและสนับสนุน
๒๕๕ กันยายน ๒๕๕๖ กรุงเทพฯ โทร ๐๒-๐๐๐
โทรศัพท์ : ๐ ๒๓๐๖ ๘๐๖๐-๖๐๖๑ โทรสาร : ๐ ๒๓๐๖ ๘๐๖๑

สตรีกับความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ

สถานการณ์ความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ
ทั้งในส่วนของการยึดครองทางทหาร การยึดครอง
ของต่างชาติ ความขัดแย้งทางศาสนา เชื้อชาติ มีผล
ต่อประชาชนและก่อให้เกิดผลร้ายตามมา โดยเฉพาะ
ก่อให้เกิดการฆาตกรรม การข่มขืน และการละเมิดสิทธิ
มนุษยชนขั้นพื้นฐาน สถานการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดการ
อพยพของประชาชน การเป็นผู้ลี้ภัย ซึ่งต้องเสี่ยงกับ
ความรุนแรงและการถูกเอารัดเอาเปรียบ ตกเป็นเหยื่อ
ของการค้ามนุษย์ และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง
และเด็กซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรง โดยตกเป็นเหยื่อของ
ความขัดแย้งที่ตนไม่ได้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องด้วย

ผลของความขัดแย้งส่งผลให้ผู้หญิงต้อง
สูญเสียทรัพย์สินและคนที่ตนรัก เช่น ลูก พี่น้องสามี หรือลูก
ต้องทุกข์ทรมานจากการบาดเจ็บ ความพิการ โดยเฉพาะ
ครอบครัวที่ยากจน ผู้หญิงต้องรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว
โดยที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน ต้องทำหน้าที่ทั้งพ่อและแม่
รวมทั้งต้องดูแลญาติพี่น้องและผู้สูงอายุ ซึ่งปัญหาเหล่านี้
มีผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ที่เป็นหัวหน้า
ครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

สถานการณ์ในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยไม่มีความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ
แต่เป็นสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ที่ยังคงมีสถานการณ์ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่
เหตุการณ์ล้นปาว เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๗ เป็นต้นมา
เหตุการณ์ความรุนแรงได้ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็ก
เป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งร่างกายและจิตใจ
สูญเสียทรัพย์สิน ครอบครัว ญาติพี่น้อง อันนำมาซึ่ง
ความทุกข์ โดยเฉพาะผู้หญิงกลายเป็นผู้ได้รับผลกระทบ
โดยตรง โดยที่ผู้หญิงไม่ได้มีส่วนร่วมและไม่เกี่ยวข้องกับความ
ขัดแย้งเหล่านั้น แต่กลับเป็นผู้ที่ต้องแบกรับภาระที่
เหลืออยู่ เมื่อสามี ลูกชาย พี่ชาย น้องชายเสียชีวิตไป ทำให้
ผู้หญิงต้องประคับประคองครอบครัวต่อไปในสภาพความ
เป็นอยู่ที่ทุกข์ยาก รวมถึงการที่ผู้หญิงต้องไม่ให้ความใน
ศาลเรื่องการเสียชีวิตของสามีหรือลูกด้วยความกังวลใจกับ
ข้อกล่าวหาที่สามีหรือลูกได้รับในเรื่องการเป็นผู้ก่อการร้าย
หรือการที่ผู้หญิงถูกบังคับให้เป็นแนวหน้าในการเผชิญกับ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ จนเป็นเหตุให้ผู้หญิงมีความหวาดกลัวจน
ไม่สามารถบอกกับผู้อื่นได้ แม้ว่าจะได้รับผลกระทบทางจิตใจ
ก็ตาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ

จากเหตุการณ์ไม่สงบดังกล่าวส่งผลให้มีหญิงหม้ายและ
เด็กกำพร้ามากขึ้น ข้อมูลเด็กกำพร้าและสตรีหม้ายจาก
เหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกระทรวง
การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ข้อมูล ณ
๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖) พบว่า มีสตรีเป็นหม้ายและเด็ก
กำพร้าจากเหตุการณ์ดังกล่าว ดังนี้

สตรีหม้าย		
จังหวัด	จำนวน (คน)	
ปัตตานี	๖๑๒	
ยะลา	๕๕๑	
นราธิวาส	๕๓๙	
สงขลา	๒๒๐	
รวม	๑,๙๒๒	

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ข้อมูล
ณ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖)

สำหรับหญิงหม้ายส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านและมีอาชีพรับจ้าง

เด็กกำพร้า		
จังหวัด	จำนวน (คน)	
	ชาย	หญิง รวม
ปัตตานี	๕๕๒	๕๕๖ ๑,๐๙๘
ยะลา	๕๖๑	๕๖๓ ๑,๑๒๔
นราธิวาส	๖๑๐	๖๑๓ ๑,๒๒๓
สงขลา	๖๕	๒๒๐ ๒๘๕
รวม	๑,๖๘๘	๑,๖๕๒ ๓,๓๔๐

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖)

ผู้หญิงกับความยากจน

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
<http://www.women-family.go.th>

ผู้หญิงกับความยากจน

ความยากจน เป็นปัญหาสังคมที่สำคัญ เนื่องจาก บันทึกลงความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และผู้หญิงมักจะมีปัญหาความยากจนมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะผู้หญิงที่อยู่ในชนบท ความยากจนของผู้หญิง มีสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขาดโอกาส และการไม่สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การเข้าไม่ถึง ทรัพยากรและบริการต่างๆ รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและ สังคมสำหรับความแก้ไขปัญหาความยากจน

การวัดความไม่เท่าเทียมของรายได้ ระหว่างเพศแสดงให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเพศใน ปัญหาความยากจน โดยเฉพาะในครัวเรือนที่มีสตรีเป็น หัวหน้าครัวเรือน ในปัจจุบันผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะเป็น หัวหน้าครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น โดยรับภาระเลี้ยงดูเด็ก และผู้สูงอายุเพียงลำพังการที่ครัวเรือนไทยมีขนาดเล็กลง และมีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น อันเป็น ผลมาจากการย้ายถิ่นไปทำงานของสมาชิกในครอบครัว การหย่าร้างหรือตั้งครรภ์และถูกสามีหรือฝ่ายชายทอดทิ้ง รวมถึงการที่สตรีอยู่เป็นโสดเพิ่มขึ้น ส่งผลให้จำนวน ผู้หญิงต้องทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมากขึ้น ภาระ การเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและ ผู้สูงอายุจึงตกอยู่กับผู้หญิง ในกรณีที่ผู้หญิงต้องทำงาน นอกบ้าน จึงทำให้ไม่สามารถดูแลสมาชิกในครอบครัว ได้อย่างเต็มที่ โดยหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิงมีโอกาส ที่จะจนกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นชาย

สถานการณ์ในประเทศไทย

ข้อมูลภาพรวมของประเทศไทยในปี 2547 จำนวนของประชากรที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน 7.1 ล้านคน เป็นชาย 3.4 ล้านคนและเป็นผู้หญิงจำนวน 3.7 ล้านคน ปี 2547 อัตราส่วนรายได้เฉลี่ยของ หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิงมีรายได้เฉลี่ยเพียง 18,706 บาทต่อปี (ในเขตเทศบาล) และ 9,676.17 บาทต่อปี (นอกเขตเทศบาล) ในขณะที่หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นชาย มีรายได้เฉลี่ยถึง 23,268.96 บาทต่อปี (ในเขตเทศบาล) และ 11,785.43 บาทต่อปี (นอกเขตเทศบาล)

สัดส่วนของครัวเรือนที่อยู่ต่ำกว่าเส้น ความยากจนระหว่างหัวหน้าครัวเรือนหญิงและหัวหน้า ครัวเรือนชายพบว่ามีปี 2543 และ ปี 2545 หัวหน้า ครัวเรือนชาย มีสัดส่วนของครัวเรือนที่อยู่ต่ำกว่าเส้น ความยากจน ในสัดส่วนที่มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนหญิง กล่าวคือ ปี 2543 เท่ากับ ชาย : 19.3 หญิง : 17.5 และ ปี 2545 เท่ากับ ชาย : 14.5 หญิง : 12.3 แต่ในปี 2547 หัวหน้าครัวเรือนหญิง มีสัดส่วนของครัวเรือนที่อยู่ต่ำ กว่าเส้นความยากจน ในสัดส่วนที่มากกว่าหัวหน้าครัว เรือนชาย เป็น ชาย : 10.2 หญิง : 10.7 คือ ในครอบครัวที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นหญิงจะมีความยากจนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นชาย จะเห็น ได้ว่าผู้หญิงมีแนวโน้มที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนสูงขึ้น กล่าวคือ ในปี 2544 คิดเป็นร้อยละ 25.7 และในปี 2547 คิดเป็นร้อยละ 27.9 ในขณะที่ผู้ชาย ในปี 2544 เป็นหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 74.3 และในปี 2547 ร้อยละ 72.1

ข้อมูลในปี 2547 จำนวนลูกจ้างชายมี รายได้มากกว่าจำนวนลูกจ้างหญิงในทุกช่วงรายได้ ยกเว้นในรายได้ต่ำกว่า 1,501 บาท ที่มีจำนวนลูกจ้าง หญิงมากกว่าลูกจ้างชาย

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล

นโยบายเร่งด่วน ส่วนหนึ่งของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่สามารถบรรเทาปัญหาความยากจนของผู้หญิงซึ่ง นโยบายเหล่านี้ไม่ได้ชี้เฉพาะไปที่ผู้หญิงโดยตรงแต่ อย่างน้อยที่สุดก็สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้หญิงมีโอกาส เข้าถึงทรัพยากรในการผลิตและการบริการสาธารณะได้ คือ

1. การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกร รายย่อยเป็นเวลา 3 ปี เพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของ เกษตรกรอย่างเร่งด่วน
2. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้กับ บุคคลและครัวเรือน
3. การจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ใช้ในการพัฒนาสินค้า
4. การจัดตั้งธนาคารประชาชน เพื่อ กระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้กับประชาชนที่มี รายได้น้อยและสร้างทางเลือกและลดการพึ่งพาแหล่งกู้ นอกกระบวน ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการสร้าง งานและเพิ่มรายได้ด้วยตนเอง

5. การจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดเล็ กและขนาดกลางเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเดิม และเพิ่ม จำนวนผู้ประกอบการใหม่อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างและ รักษาฐานการผลิต การจ้างงานและการสร้างรายได้

นอกจากนี้รัฐบาลควรจัดบริการทางสังคม เพื่อช่วยเหลือสตรี เช่น การจัดบริการดูแลผู้สูงอายุและเด็ก การจัดบริการเลี้ยงดูเด็ก จัดหาเงินให้กับครอบครัวยากจน รวมทั้งครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (single parents) เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีใน สังคมไทยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบครัวเรือน และหัวหน้าครัวเรือน

รวมทั้งสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่มีการ วิเคราะห์มิติหญิงชาย เพื่อช่วยให้เกิดมุมมองของการ แก้ไขปัญหาที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำกันระหว่างเพศที่ ปรากฏอยู่ และในการแก้ไขปัญหาความยากจน การ กำหนดนโยบายแผนงานต่างๆ ต้องมีการวิเคราะห์โดยมี มุมมองมิติหญิงชายในทุกชั้นตอน เพื่อให้ผู้หญิงได้รับ โอกาสอย่างเท่าเทียมกัน

แนวทางในการดำเนินการ

1. จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความยากจนที่ แยกเพศ เพื่อช่วยให้ผู้วางแผนกำหนดนโยบาย มาตรการ และโครงการแก้ไขปัญหาคือความยากจน สามารถ ประเมินระดับปัญหาความยากจนที่แตกต่างกันของผู้หญิง และผู้ชาย ศึกษาหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มขึ้น และ วางแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
2. ในการกำหนดนโยบายแผนงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาคือความยากจนจะต้องมีการวิเคราะห์โดย มิติหญิงชายในทุกชั้นตอนเพื่อให้ผู้หญิงได้รับโอกาส อย่างเท่าเทียม เพื่อช่วยให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเพศ ในปัญหาความยากจน

สตรีกับความยากจน

สตรีกับความยากจน

สถานการณ์ในประเทศไทย

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Website: <http://www.women-family.go.th>
Website: <http://www.gender.go.th>

“ผู้หญิง” มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ทั้งด้านการผลิต การบริการ และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ในปัจจุบันพบว่ายังมีผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ยังต้องดิ้นรนหาเช้ากินค่ำ ทำให้ต้องเผชิญกับความยากจนโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความยากจน เป็นปัญหาสังคมที่สำคัญ เนื่องจากเป็นท่อน้ำแตกของชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะผู้หญิง ความยากจนเกี่ยวข้องกับการขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการต่าง ๆ อาทิ สินเชื่อ ที่ดิน ทรัพยากร การศึกษา และการพัฒนาทักษะต่างๆ รวมทั้งการขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การทำงาน สวัสดิการต่าง ๆ การมีภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ รวมทั้งประเพณีปฏิบัติดั้งเดิมที่เป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ ปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อความยากจนของผู้หญิง ได้แก่ รายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน สภาวะการจ้างงาน การทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ภาระหนี้สิน การเป็นหัวหน้าครัวเรือน และผู้หญิงในชนบทที่ถูกละเลย ความเสมอภาคทางเพศจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดปัญหาความยากจนในผู้หญิงได้

ในปัจจุบันผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะเป็นหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น โดยรับภาระเลี้ยงดูเด็กและผู้สูงอายุเพียงลำพัง การที่ครัวเรือนไทยมีขนาดเล็กลงและมีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการย้ายถิ่นไปทำงานของสมาชิกในครอบครัว การหย่าร้างหรือการตั้งครุภพและถูกสามีหรือฝ่ายชายทอดทิ้ง รวมถึงการที่ผู้หญิงอยู่เป็นโสดเพิ่มขึ้น

ข้อมูลในภาพรวมของประเทศไทยปี ๒๕๕๐ สัดส่วนประชากรยากจนลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๑๔.๗๓ ในปี ๒๕๔๕ เหลือเพียงร้อยละ ๘.๘๘ ภาคตะวันออกยังคงเป็นภาคที่มีสัดส่วนประชากรยากจนสูงสุดถึงร้อยละ ๑๓.๐๘ รองลงมาเป็นภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร ซึ่งในจำนวนนี้ประชากรหญิงมีความยากจนน้อยกว่าประชากรชาย แต่ผู้หญิงในกรุงเทพมหานครมีความยากจนมากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ ๑.๒๐ และร้อยละ ๑.๐๐) ทำจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้หญิงยากจนสูงสุดคือ แม่ฮ่องสอนร้อยละ ๖๔.๐๐ ศรีสะเกษร้อยละ ๒๘.๒๑ บุรีรัมย์ร้อยละ ๒๖.๓๑ น่านร้อยละ ๒๐.๗๖ และปัตตานีร้อยละ ๒๐.๒๑ ในการเป็นหัวหน้าครัวเรือน พบว่าผู้หญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปี ๒๕๔๖ มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ ๒๖.๔ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๑.๐๐ ในปี ๒๕๕๐

ปี ๒๕๕๐ ครัวเรือนในประเทศไทยมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดือนละ ๑๔,๗๖๒ บาท ในปี ๒๕๔๗ เป็น ๑๘,๖๖๐ บาท ในปี ๒๕๕๐ ครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นหญิงมีรายได้เฉลี่ยสูงขึ้นจาก ๑๓,๘๔๗ บาท ในปี ๒๕๔๗ เป็น ๑๗,๐๓๙ บาท ในปี ๒๕๕๐ อย่างไรก็ตามหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้หญิงยังมิอาจมีรายได้มากกว่าครอบครัวที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้ชาย

นโยบายและมาตรการ ด้านสตรีกับความยากจน

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ถึงแม้จะไม่ได้ชี้เฉพาะไปที่ผู้หญิงโดยตรง แต่อย่างน้อยที่สุดก็สามารถช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนของผู้หญิงและเอื้ออำนวยให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรในการผลิตและการบริการสาธารณะ เช่น

๑. แผนที่พหุเศรษฐกิจระยะสั้นภาคเกษตร การสร้างงานและรายได้ในชนบท ซึ่งเป็นการช่วยเหลือประชาชนและผู้หญิงในชนบทให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะสามารถดูแลตนเองและครอบครัวและมีความสุขเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
๒. การสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ โดยจัดสรรเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปซึ่งแสดงความจำเป็นโดยการขอขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับการสงเคราะห์ รวมทั้งขยายเพดานให้กู้ยืมจากกองทุนผู้สูงอายุเป็น ๓๐,๐๐๐ บาทต่อราย ซึ่งเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุหญิงที่อยู่ตามลำพังได้ระดับหนึ่ง
๓. การจัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจพอเพียงและจัดสรรเงินเพิ่มเติมให้จากวงเงินที่เคยจัดสรรให้เดิม เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและผู้หญิงที่ขาดแคลนรายได้

๔. ดำเนินมาตรฐานการรักษาสถิติการขาดแคลนค่าเกษตรผ่านกลไกและเครื่องมือของรัฐให้มีประสิทธิภาพและเร่งสร้างระบบประกันความเสี่ยงทางการเกษตร ทั้งระบบประกันความเสี่ยงราคาสินค้าเกษตรผ่านกลไกตลาดซื้อขายล่วงหน้า สินค้าเกษตร และระบบประกันพืชผลอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีความมั่นคงทางรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงครอบครัว

๕. เร่งรัดและพัฒนาตลาดและระบบการกระจายสินค้าของสินค้าเกษตรและสินค้าชุมชน เพื่อกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีความมั่นคงรับสินค้าทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

๖. จัดตั้งสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะนโยบายและวางแผนพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นระบบ และมีระบบการคุ้มครองและรักษามลประโยชน์ของเกษตรกร รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน

๗. ให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี ๑๕ ปี โดยสนับสนุนตำราในวิชาหลักให้กับทุกโรงเรียน จัดให้มีชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนฟรี รวมทั้งสนับสนุนค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อลดภาระรายจ่ายต่างๆ ที่โรงเรียนเก็บจากผู้ปกครอง เป็นการลดช่องว่างความเสมอภาคทางเพศได้มากขึ้นเมื่อรัฐบาลให้โอกาสประชาชนได้รับการศึกษาฟรี เด็กผู้หญิงก็มีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น

๘. กำกับดูแลราคาสินค้าอุปโภค บริโภคและบริการที่มีความจำเป็นต่อการครองชีพ ให้มีราคาที่เป็นธรรม ดำเนินการมาตรการลดภาระค่าครองชีพของประชาชนในการเดินทาง ภาษีขนส่ง การบริการด้านสาธารณูปโภค ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจมหภาคของการประจักษ์

แนวทางในการดำเนินงาน

๑. จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความยากจนที่แยกเพศ เพื่อช่วยให้ผู้วางแผนกำหนดนโยบายมาตรการและโครงการแก้ไขปัญหาค่าครองชีพ สามารถประเมินระดับปัญหาค่าครองชีพที่แตกต่างของผู้หญิงและผู้ชาย ศึกษาหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มขึ้นและวางแผนทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

๒. ในการกำหนดนโยบายแผนงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาค่าครองชีพจะต้องมีการวิเคราะห์โดยมีมิติหญิงชายในทุกขั้นตอนเพื่อให้ผู้หญิงได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม เพื่อช่วยให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเพศในปัญหาค่าครองชีพ

สำนักงานส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๒๕๕ ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๖๖ ๔๗๖๖-๖๗ โทรสาร ๐ ๒๖๖๖ ๔๗๖๖

สตรีกับการศึกษา

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
<http://www.womenfamily.go.th>

พบว่านักเรียนหญิงส่วนใหญ่จะเรียนในสาขาวิชา
ศัพทมูลวิทยา ร้อยละ 91.52 พานิชยกรรม ร้อยละ
88.78 การท่องเที่ยว ร้อยละ 84.62 อุตสาหกรรมสิ่งทอ
ร้อยละ 68.08 ส่วนนักศึกษาชายจะเรียนสาขาวิชา
อุตสาหกรรม ร้อยละ 98.76 เทคโนโลยีและการสื่อสาร
ร้อยละ 52.81 เกษตรกรรม ร้อยละ 68.56 อย่างไรก็ตาม
ถึงแม้ว่าผู้หญิงสามารถเข้าถึงการศึกษาทุกระดับการ
ศึกษาภาคบังคับและมัธยมศึกษาแล้วก็ตาม แต่สำหรับนักเรียน
หรือนักศึกษาหญิงที่อยู่ในภาวะตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
ยังไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาจนสำเร็จการศึกษาได้

สำหรับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีพบว่า
นักศึกษาหญิงที่สำเร็จการศึกษาลงกว่านักศึกษาชายจาก
โครงการสำรวจการทำงานและการว่างงานของคณะ
กลางและระดับสูง พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
พบว่า มีนักศึกษาหญิงสำเร็จการศึกษาลงกว่าปริญญา
ตรีประมาณ 16,058 คน (ร้อยละ 52.37 ของผู้สำเร็จ
การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี) โดยจบการศึกษามหาวิทยาลัย
เอกจำนวน 306 คน (ร้อยละ 53.40 ของผู้สำเร็จ
ปริญญาเอกทั้งหมด) ปริญญาโท 14,561 คน (ร้อยละ
51.75 ของผู้สำเร็จปริญญาโททั้งหมด)

การศึกษาต่อเนื่อง

สำหรับสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน
มีโอกาสนี้จะได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน มีโอกาสที่
จะได้รับการศึกษาได้จากกระบวนการศึกษานอกโรงเรียนที่
มีสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวง
ศึกษาธิการให้บริการอยู่ จากข้อมูลกรมการศึกษานอก
โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการให้บริการอยู่ จากข้อมูล
กรมการศึกษานอกโรงเรียนในปี 2548 สตรีลงทะเบียน

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา
ศักยภาพและความเสมอภาคของสตรีและเป็นการสร้าง
พลังให้สตรีได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของ
สังคม การไม่เลือกปฏิบัติทางการศึกษาระหว่างหญิง
และชายเป็นวิธีการพัฒนาและการบรรลุการเติบโตทาง
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์ในประเทศไทย

อัตราารสู้นับถือ

ระหว่างปี พ.ศ. 2533-2543 ความเหลื่อมล้ำ
ระหว่างเพศชายและหญิงในอัตราการรู้หนังสือลดลงการ
สำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2533 ของ
สำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ในปี พ.ศ. 2533 อัตรา
การเรียนรู้หนังสือของประชากรวัย 15 ปีขึ้นไป ผู้ชายมี
อัตราร้อยละ 95.5 หญิงร้อยละ 91.0 และข้อมูลการ
สำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2543 พบว่า อัตรา
การอ่านออกเขียนได้ของประชากรอายุ 15-24 ปี ชาย
มีอัตราการเรียนรู้ร้อยละ 97.8 หญิงร้อยละ 98.1 ซึ่ง
แสดงให้เห็นว่าหญิงมีการรู้หนังสือเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อัตรา
การเรียนรู้หนังสือในปี 2533 ที่ยังปรากฏการเหลื่อมล้ำกัน
อยู่บ้างเป็นเพราะหญิงสูงอายุจำนวนหนึ่งเสียโอกาสใน
การเข้าโรงเรียนเมื่อวัยเด็ก

การศึกษาในระบบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
มาตรา 43 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 มาตรา 10 ระบุให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้
บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้น
พื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและ
มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้

มีพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับ
ให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่มีเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่
6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.
2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ที่
บังคับให้เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
มีผลให้เด็กหญิงและเด็กชายมีโอกาสได้รับการศึกษาใน
ขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน

สำหรับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลายทั้งสายอาชีพและสายสามัญ นักเรียนหญิงและชาย
สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ค่อนข้างเท่าเทียมกัน คือ สาย
สามัญมีนักเรียนชาย 236,825 คน หรือร้อยละ 47.15
นักเรียนหญิง 274,472 คน หรือร้อยละ 52.85

ส่วนในระดับอุดมศึกษาพบว่า มีนักศึกษาหญิง
เรียนมากกว่านักศึกษาชาย คือ มีนักศึกษาชายในสาย
สามัญ จำนวน 1,238,667 คน สายอาชีพศึกษาจำนวน
1,067,902 คน นักศึกษาหญิงสายสามัญ 1,372,580
คน สายอาชีพศึกษา 1,174,280 คน หรือเป็นนัก
ศึกษาหญิงทั้งสายสามัญและสายอาชีพคิดเป็นร้อยละ
52.56 และ 52.37 ของนักศึกษาทั้งหมด (สำมะโน
ประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2543 สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

สำหรับการศึกษาในสายอาชีวศึกษาทั้งในระดับ
มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เมื่อจำแนกเป็นรายสาขา
วิชาชีพพบว่า การเลือกศึกษาของนักศึกษาหญิงและ
ชายยังคงสะท้อนให้เห็นเจตคติและค่านิยมดั้งเดิมของ
สังคมไทยที่คาดหวังให้หญิง-ชายเรียนสาขาที่เหมาะสม
กับบทบาทหญิงชายดั้งเดิม จากข้อมูลนักเรียนนักศึกษา
ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2548

เรียนมากกว่าชาย โดยมีสตรีลงทะเบียนเรียนจำนวน
1,320,959 คน ชาย 875,909 คน หรือสตรีลง
ทะเบียนเรียนคิดเป็นร้อยละ 60.13

หลักสูตรการเรียนการสอนสตรีศึกษา

หลังจากการเสนอรายงานการอนุวัติตาม
อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก
รูปแบบฉบับที่ 2 และ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยได้
เปิดการเรียนการสอนสตรีศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 2
แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เปิดสอนในมีการศึกษา
2544 โดยเปิดสอนในระดับปริญญาโท

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดทำแผนความร่วมมือการบูรณาการมิติ
หญิงชายในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ งบ
ประมาณระหว่างสำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน
ครอบครัวกับกระทรวงศึกษาธิการ โดย

- 1) การบูรณาการมิติหญิงชายในแผน
แม่บทรวมของกระทรวงศึกษาธิการ
อย่างเป็นรูปธรรม
- 2) กระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินการจัด
ทำฐานข้อมูลแยกเพศในทุกมิติ
- 3) ผลักดันให้มีการแต่งตั้งผู้บริหารด้าน
การเสริมสร้างบทบาทหญิงชายใน
ระดับมหาวิทยาลัย/ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏทุกแห่ง

2. ควรให้ความรู้ในมุมมองทางด้านมิติหญิงชาย
(Gender) เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองนักเรียน/
นักศึกษา ครู โดยการจัดทำหลักสูตร และสื่อการเรียน
การสอนให้เหมาะสม

3. ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีการจัดอบรม
ให้ความรู้และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการจัด
ทำรายงานที่มีการจำแนกเพศ เพื่อให้เกิดมุมมองในมิติ
หญิงชายที่สามารถสะท้อนปัญหาระหว่างหญิงชายได้
ตรงตามความเป็นจริง และสามารถอธิบายความ
ก้าวหน้าในการพัฒนาสตรีได้ถูกต้อง

4. ส่งเสริมให้สตรีที่ตั้งครรภ์และบุตรซึ่งอยู่ใน
วัยเยาว์ ได้ศึกษาหรือเรียนต่อจนจบการศึกษา
ที่สามารถนำวุฒิการศึกษาในการทำงาน เพื่อสามารถ
เลี้ยงตนเองและช่วยเหลือครอบครัวได้

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย
เกี่ยวกับทัศนคติ และคุณค่าความเป็นคนและความเป็น
เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย

</

สตรีกับเศรษฐกิจ

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
<http://www.women-family.go.th>

สตรีกับเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันสตรีไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจของครอบครัวและสังคมแรงงานสตรีมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทั้งในและนอกกรอบมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะต้องมีการความรับผิดชอบต่องานในครอบครัวและชุมชนด้วยก็ตาม ปัจจุบันรายได้จากสตรีเป็นรายได้สำคัญของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนและต้องพึ่งพาตนเอง

สถานการณ์ในประเทศไทย

1. สถานการณ์การจ้างงาน

- เศรษฐกิจในระบบ

การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (มกราคม 2549) พบว่ามีแรงงานสตรีร้อยละ 45.5 ของแรงงานในระบบทั้งหมด โดยในภาคเกษตรกรรมมีแรงงานสตรีร้อยละ 42.6 ของแรงงานภาคเกษตรกรรม แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเป็นสตรีร้อยละ 47.2 ซึ่งแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมนี้มีสตรีเป็นแรงงานสำคัญในด้านการบริการ (โรงแรมและภัตตาคาร) ร้อยละ 61.8 ด้านการศึกษาร้อยละ 59.3 ด้านการผลิตร้อยละ 54.3 การบริหารราชการแผ่นดิน และการประกันสังคมร้อยละ 33.0

สำหรับสถานภาพการทำงานของสตรีเมื่อเปรียบเทียบกับชาย พบว่า สตรีมีสถานภาพเป็นลูกจ้างรัฐบาลร้อยละ 44.17 ลูกจ้างเอกชนร้อยละ 43.92 นายจ้างร้อยละ 22.08 ทำงานส่วนตัวร้อยละ 36.78 ทำงานให้ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างร้อยละ 65.01 (การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2548 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

- เศรษฐกิจนอกระบบ

จากการสำรวจการทำงานของประชากรปี 2548 พบว่า ในจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมดมีสตรีเป็นแรงงานนอกระบบถึงร้อยละ 46.8 ซึ่งเป็นแรงงานที่ไม่มีหลักประกันทางสังคมและการดำรงชีวิต โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบในการเป็นลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นสตรีถึงร้อยละ 92.9 งานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาดเป็นสตรีร้อยละ 68.47 การผลิตเป็นแรงงานสตรีร้อยละ 57.7 การเกษตรกรรมเป็นสตรีร้อยละ 45.3

นอกจากนี้การรับงานมาทำที่บ้านจัดเป็นเศรษฐกิจนอกระบบอีกประเภทหนึ่งที่มีแรงงานเป็นสตรีจำนวนมาก ซึ่งสำนักงานสถิติได้จัดทำโครงการสำรวจการรับงานมาทำที่บ้าน พ.ศ. 2548 พบว่า มีผู้รับงานมาทำที่บ้านทั้งหมด 549,803 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิงร้อยละ 76.3 เป็นชายร้อยละ 23.7

2. ค่าจ้างแรงงาน

เมื่อพิจารณาค่าจ้างแรงงานจากการพบว่า จำนวนลูกจ้างชายมีรายได้มากกว่าจำนวนลูกจ้างสตรีในทุกช่วงรายได้ ยกเว้นในรายได้ที่ต่ำกว่า 1,501 บาท จำนวนลูกจ้างสตรีมีจำนวนมากกว่าลูกจ้างชาย (การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2547 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

3. การศึกษาของแรงงานไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจการมีงานทำของประชากร พ.ศ. 2547 พบว่าแรงงานไทยทั้งชายและหญิงมีการศึกษาเฉลี่ยประมาณ 6-7 ปี ซึ่งเป็นแรงงานที่มีการศึกษาน้อย และ งานหญิงมีการศึกษาน้อยต่ำกว่าชาย

4. อนุสัญญาว่าสหประชาชาติ

อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 100 ว่าด้วยค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน โดยกำหนดว่าในกรณีที่งานมีลักษณะและคุณภาพอย่างเดียวกันและปริมาณเท่ากันให้ชายจ้างกำหนดค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุดและค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าลูกจ้างนั้นเป็นชายหรือหญิง ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาฉบับนี้เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542

5. ความก้าวหน้าในประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา 86 รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

มาตรา 15 กำหนดให้แรงงานชาย และหญิงจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน เว้นแต่ลักษณะหรือสภาพของงานไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้

มาตรา 16 ห้ามมิให้นายจ้างหรือผู้ซึ่งเป็นหัวหน้างาน ผู้ควบคุมงานหรือผู้ตรวจงานกระทำการล่วงเกินทางเพศต่อลูกจ้างที่เป็นหญิงหรือเด็ก

มาตรา 53 และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 100 ว่าด้วยค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน โดยกำหนดว่าในกรณีที่งานมีลักษณะและคุณภาพอย่างเดียวกันและปริมาณเท่ากันให้นายจ้างกำหนดค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุดและค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าลูกจ้างนั้นเป็นชายหรือหญิง

มาตรา 59 ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงในวันลาเพื่อคลอดบุตรเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ไม่เกินสี่สิบห้าวัน เจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองรายได้โดยให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้างในวันลาเพื่อคลอดบุตร (จ่ายไม่เกิน 45 วัน) ซึ่งลูกจ้างจะได้รับค่าจ้างตลอดระยะเวลา ที่ลาเพื่อการตามข้อกฎหมายดังกล่าว สำหรับอัตราค่าจ้างที่นายจ้างจัดจ่ายให้กับลูกจ้างในวันลาประเภทต่างๆ ถืออัตราเดียวกันกับค่าจ้างในวันทำงานปกติซึ่งหมายถึง เท่ากับค่าจ้างที่จ่ายสำหรับการทำงานเต็มเวลาของการทำงาน

กฎกระทรวงแรงงานว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานที่รับไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2547 ซึ่งกระทรวงแรงงานได้ออกกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองแรงงานนอกระบบ ซึ่งส่งผลให้เกิดการคุ้มครองแรงงานผู้รับงานไปทำที่บ้าน

แนวทางการดำเนินงาน

1. การเสริมสร้างศักยภาพสตรี ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจทางเศรษฐกิจในองค์กรทุกระดับ
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีได้รับการศึกษาทั้งในและนอกระบบ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ขาดแคลนเช่นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และวิชาชีพอื่นๆ
- 3) สนับสนุนให้ภาครัฐและเอกชนจัดการศึกษาฝึกอบรมความรู้และทักษะใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้แก่สตรี

2. ทบทวนและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อให้สตรีมีโอกาสดำรงตำแหน่งและควบคุมทรัพยากรการผลิตอย่างเสมอภาคกับชาย

3. ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงานมีการจัดทำข้อมูลแยกเพศหญิงและชาย เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และแผนงานในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจของสตรี

รายการให้ความรู้เพื่อการเป็นแม่และภรรยาที่ดี ซึ่งถ้าผู้จัดรายการสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้หญิง ปกป้องปัญหาให้กับผู้หญิง สร้างความเข้าใจในระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย กระตุ้นให้ผู้หญิงเห็นคุณค่าของตนเอง

กฎหมายที่ใช้การในการดำเนินงานด้านสื่อลามก ความรุนแรง การแสดงให้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ และการทำประโชชน์ในธุรกิจสื่อ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ใช้กฎหมาย ประกอบด้วย

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์
วิธีการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเทศหรือ
วัตถุโบราณ พ.ศ. 2543

4. พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473
มาตรา 4 มาตรา 7, 20, และมาตรา 21
5. พระราชบัญญัติป้องกันการทำให้แพร่หลาย
และการกีดกันอันลามก พ.ศ. 2471 มาตรา 3 และมาตรา 4

ผู้หญิงที่ทำงานในร้านเสื้อสาธิตจนถึงวันจันทร์
ไม่มากก็น้อยเมื่อเทียบกับผู้ชาย กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2546
- 2547 มีผู้หญิงทำงานในร้านเสื้อสาธิตจำนวน
309 คน (ร้อยละ 11) ขณะที่เป็นผู้ชายจำนวน 2,500
คน (ร้อยละ 89.0) ทำให้การเสนอตัวของผู้หญิงผ่าน
เสื้อสาธิตส่วนใหญ่เป็นมุมมองของผู้ชาย การควบคุม
ปัจจัยการการตัดสินใจส่วนใหญ่ยังคงตกอยู่ในมือของผู้ชาย
ที่สุดเท่าที่จะวิจัยได้ในการทำงานเสื้อสาธิตถูก
คัดหลอมนอกจากนี้ยังมีฝ่าย

ดังนั้นการนำเสนอภาพผู้หญิงผ่านสื่อควรให้ความระมัดระวังอย่างมากเพื่อจะได้ไม่ทำให้ผู้หญิงถูกกระทำซ้ำโดยตีพิมพ์ซ้ำกันอีกทั้ง ไม่ว่าจะเป็นข่าวความรุนแรงในครอบครัว ข่าวชุมชนที่กระทำชำเราต่อเด็กและสตรี ซึ่งสื่อมวลชนจะต้องระมัดระวังการนำเสนอข่าวในแง่ลบมากเกินไป ไม่ให้กระทบจิตใจ ครอบครัวของเหยื่อเสียภาพไปหมดทั้งกล่าว

การส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมความเข้าใจ
บทบาทหญิงชายให้แก่ผู้ทำงานด้านสื่อสารมวลชน จะ
ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในประเด็นความเสมอภาค
หญิงชาย และการเคารพและไม่ละเมิดสิทธิสตรี และมี
การนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีที่สอดคล้องกับแผนเดิม
มีคุณธรรมคุณและหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้สังคมรับรู้
ศักยภาพและสามารถมีส่วนร่วมของสตรีที่ประโยชน์แก่
สังคม อีกทั้งจะช่วยให้มีผลงานได้คะแนนการนำเสนอ
ภาพให้สตรีเป็นชาติค่อยๆ เป็นวิวัฒนาการไป เป็นต้น

นอกจากการส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรม ความเข้าใจบทบาทหญิงชายให้แก่ผู้ทำงานด้านสื่อสารมวลชนแล้ว กิจกรรมจิตอาสาสื่อสารฯ ยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความตระหนักให้แก่สื่อมวลชนในการช่วยการลดการตกอับซ้ำเติมอดีตทางเพศ ที่เผยแพร่ผ่านสื่อในทุกรูปแบบ เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางความคิดเห็น พร้อมการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ระหว่างหน่วยงานสื่อสารมวลชน

ปัจจุบันสื่อยังเสนอภาพลักษณ์ผู้หญิงในทางลบ นำเสนอภาพผู้หญิงในฐานะเป็นวัตถุทางเพศ โดยผ่านสื่อ เช่น ภาพข่าว และกรวการโทรทัศน์ เป็นต้น และสื่อ ยังคงมีอคติทางเพศและทัศนคติแบบ “เพศนิยม” รวมทั้งคงย้ำภาพลักษณ์เดิมๆ ของผู้หญิงอย่างต่อเนื่อง

ละครหลังข่าว เป็นสิ่งที่มีความเป็นจำนวนมาก การผลิตละครทางโทรทัศน์ยังมีการเน้นการใช้ความรุนแรง ดบตี แชงยิง ทำให้เกิดการถ่ายทอดพฤติกรรมเลียนแบบขึ้นต่อคนในสังคมได้ ดังนั้นผู้ผลิตสื่อควรสร้างสวรสที่สื่อสารค่านิยมที่ดีและแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี

โฆษณา เป็นสิ่งที่นิยมนำเสนอวิธีของผู้หญิง ทำให้มองผู้หญิงมีคุณค่าน้อย ขาดความเคารพในความเป็นผู้หญิง ผู้ผลิตโฆษณาจำเป็นต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของผู้หญิงที่มีความเท่าเทียมกับผู้ชาย มิใช่สินค้าที่จะนำวิธีของผู้หญิงมาขาย การทำโฆษณาควรเน้นที่ประโยชน์ต่อค่า การใช้งานของสินค้านั้น ๆ มากกว่า

● สื่อวิทยุ ที่มีรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสตรี 2
ประเภท คือ รายการตอบปัญหาทางเพศ และรายการ
ประเภทสนทนา โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ในรายการวิทยุ
เป็นความบันเทิง เรื่องความงาม/สุขภาพ ตลอดจนเป็น

จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อที่กล่าวข้างต้น บางฉบับประกาศใช้มานานแล้ว แต่ยังไม่มีมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีการสื่อสารแบบใหม่ ที่ถูกนำมาใช้ในการนำเสนอภาพที่ไม่เหมาะสม และทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อสตรี และเป็นการตอกย้ำซ้ำเติมอคติทางเพศที่มีการปฏิบัติต่อสตรีอย่างไม่เท่าเทียม การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุมและเหมาะสม ทั้งฐานความผิดและบทลงโทษจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ปฏิบัติงานจะได้ใช้เป็นกรอบที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสมและยังเป็นการส่งเสริมให้สังคมตระหนักและเคารพสิทธิสตรีมากขึ้น

1. กำหนดกฎระเบียบ แนวปฏิบัติในการยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในทุกประเทศ โดยให้มีการดำเนินการเอาผิดกับกรณีฝ่าฝืน
2. กำหนดมาตรฐานการนำเสนอสื่อประเด็นข่าวที่มีความละเอียดอ่อนที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้เสียหายหรือคนเป็นข่าว
3. การส่งเสริมและสนับสนุนให้สื่อและผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อ มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงบทบาทหญิงชาย และคุณค่าของความเป็นคน
4. จัดให้มีองค์กรเฝ้าระวังสื่อที่นำเสนอเนื้อหาไม่สร้างสรรค์ โดยการรวมตัวของเครือข่ายภาคประชาชน และมีการทำงานที่ฉับไวและคล่องตัว
5. ขอความร่วมมือผู้ผลิตรายการในการปรับสาระของรายการ และรูปแบบการนำเสนอ ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก สตรี และครอบครัว

สิทธิมนุษยชนสตรี...

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Website : <http://www.women-family.go.th>
Website : <http://www.gender.go.th>

ความหมายของสิทธิมนุษยชนสตรี

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และสิทธิเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ศิวัณ เพศ อายุ ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางกาย และสุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้ (ระวีชัย ภาณุเดช, กระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘)

ดังนั้น สิทธิมนุษยชนสตรี หมายถึง สิทธิในร่างกาย สิทธิในความเป็นบุคคล และสิทธิที่จะตัดสินใจอย่างเป็นอิสระด้วยตนเอง โดยความเท่าเทียมกันและไม่คำนึงถึงความแตกต่างในทุกๆ ด้าน

ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนสตรี

สตรีจำนวนมากยังต้องเผชิญอุปสรรคในการจะได้รับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สาเหตุเพราะปัจจัยต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา เผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา ความพิการ หรือชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม หรือเพราะความเชื่อชนพื้นเมือง ผู้อพยพ ซึ่งรวมถึงงานสตรีอพยพ สตรีดัดจริต หรือผู้ย้ายถิ่น สตรีเหล่านี้ยังอาจเสียเปรียบและถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง เนื่องจากขาดความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิมนุษยชนของตน หรือจากอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลและการช่วยเหลือในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น

สถานการณ์ในประเทศไทย

สังคมไทยยังพบเห็นการละเมิดสิทธิสตรีอยู่เป็นประจำ แต่บางครั้งประชาชนยังไม่รู้ตัวว่า คือการละเมิดสิทธิสตรี เพราะสาเหตุจากการถูกปลุกฝัง อบรม สั่งสอน หรือการตั้งเป็นกติการของสังคมจนกลายเป็นเจตคติของสังคม ประชาชนกับสตรีไทยผู้หญิงยังมีความรู้ในด้านกฎหมายน้อย สังคม

ไทยจึงมักไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยความเคยชิน ที่เคยได้พบเจออยู่ ๆ จึงไม่ค่อยรู้สึกหรือเรียกร้องสิทธิของตน หรือไม่รู้สึกว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิ ทั้งนี้เพราะทำเนียมในสังคมไทย ที่ครอบงำให้ผู้หญิงถูกมองได้ว่าเป็นมาอย่างต่อเมือง ผู้หญิงไทยยังประสบปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิหลายด้าน เช่น ในเรื่องของความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ความรุนแรงในครอบครัว แรงงานหญิงที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าของกิจการ หรือผู้จ้าง โดยเฉพาะแรงงานหญิงต่างด้าว และถูกนายจ้างหรือเจ้านายอย่างต่ำที่จำกัดสิทธิของผู้หญิง

ความก้าวหน้าสิทธิมนุษยชนสตรี

จากการที่ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ ประเทศไทยได้มีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณี โดยปรับปรุงกฎหมาย ที่กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎระเบียบต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ให้ความคุ้มครองรับรองสิทธิ และสร้างหลักประกัน รวมถึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และจะต้องส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน โดยกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการต่างๆ เพื่อจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงสิทธิเสรีภาพได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค โดยบรรจุไว้ในมาตราต่าง ๆ ได้แก่ มาตรา ๓๐, ๓๒, ๓๐, ๓๒, ๓๐, ๓๒, ๓๐, ๓๒ และมาตรา ๔๔

นอกจากนี้ยังได้มีการแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ เพื่อให้การคุ้มครองแก่ผู้หญิง ได้แก่

♦ ปี ๒๕๓๓

• กรม, มีมติให้ยกเลิกข้อลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ข้อ ๑๑ เรื่องผู้หญิงมีสิทธิและโอกาสในการดำรงงานชนิดเดียวกับชายได้ และข้อ ๑๕ เรื่องหญิงชายเสมอภาคกันในการทำกิจกรรมสัญญา

♦ ปี ๒๕๓๔

• กรม, มีมติให้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับที่มีการห้ามสตรีดำรงตำแหน่งบางตำแหน่ง เพื่อส่งเสริมสถานภาพสตรีในการดำรงตำแหน่งทางราชการให้เท่าเทียมกับชาย

♦ ปี ๒๕๓๕

• กรม, มีมติให้ยกเลิกข้อลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบข้อ ๔ เรื่องรับรองสัญญาติบุตรจากชายต่างด้าวที่เกิดจากแม่คนไทย

• มี พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ โดยผู้ที่มีบิดาหรือมารดาเป็นไทยสามารถถือสัญชาติไทยได้

♦ ปี ๒๕๓๖

• ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการคุ้มครองแรงงานในประเด็นสิทธิการลาคลอดของลูกจ้างหญิงซึ่งลาคลอดได้ ๙๐ วัน โดยได้รับเงินจากนายจ้าง ๕๕ วัน และได้รับเงินจากประกันสังคม ๔๕ วัน

♦ ปี ๒๕๓๘

• กรม, มีมติให้ยกเลิกข้อลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบข้อ ๔ เรื่องผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมือง และการรับตำแหน่งราชการ และข้อ ๑๐ เรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา

• ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ.๒๕๓๘ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ.๒๕๓๘ โดยหญิงชายมีความเท่าเทียมกันในการใช้สิทธิรับเงินสวัสดิการของบุตร ซึ่งได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล และค่าการศึกษาของบุตร

♦ ปี ๒๕๓๙

• มติ กรม, เห็นชอบให้ยกเลิกระบบโควตาในการรับเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

• พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยออกให้ผู้หญิงผู้ถูกการค้าประเวณี ลงโทษผู้รับบริการ จัดหาสถานที่ประกอบบริการ และไม่โทษหญิงที่ถูกฉ้อโกง

• ระเบียบการลาของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ลาคลอดได้ ๙๐ วัน โดยได้รับเงินเดือน

♦ ปี ๒๕๔๐

• มี พ.ร.บ. มาตราการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยคุ้มครองผู้จัดหาและประกอบบริการ และให้ความช่วยเหลือผู้ถูกบังคับให้ขายบริการทางกามมนุษย์

♦ ปี ๒๕๔๑

• พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยขยายฐานความผิดเกี่ยวกับเพศในมาตรา ๒๖๒, ๒๖๓, ๒๖๔ คุ้มครองชาย หญิง รวมทั้งเด็กจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศและความผิดต่อเสรีภาพ

♦ ปี ๒๕๔๑

• มี พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กำหนดบทลงโทษการล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน

♦ ปี ๒๕๔๒

• มี พ.ร.บ. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ตลอดจนตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

♦ ปี ๒๕๔๓

• มี พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยคุ้มครองเด็กที่เป็นเหยื่อของการกระทำผิดหรือต้องเป็นพยานในคดีความผิดอาญาในการให้ข้อเท็จจริงหรือให้ปากคำ

♦ ปี ๒๕๔๔

• กรม, เห็นชอบ การจัดตั้งกลไกส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายระดับหน่วยงาน

♦ ปี ๒๕๔๔

• พ.ร.บ. คุ้มครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยผู้หญิงที่สมรสแล้วสามารถเลือกใช้นามสกุลเดิมของตน หรือ สตรีสมรสได้

♦ ปี ๒๕๔๐

• มี พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๐

• พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๔๐ เรื่องการพินัยให้หญิงชายเท่าเทียมกันในการเรียกค่าทดแทน และการให้หญิงชายใช้เหตุฟ้องหย่าเดียวกันได้

♦ ปี ๒๕๔๑

• พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖๖ และ ๒๔๗ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาต่อโทษที่ต่อให้ มีโอกาสในการเลี้ยงดูบุตร

♦ ปี ๒๕๔๑

• พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖๖ และ ๒๖๗ เรื่องความผิดเกี่ยวกับกระทำความผิดทำร้ายร่างกายที่กำหนดค่าจำคุกความผิดกระทำความผิดจนครอบครัวไม่เฉพาะการข่มขืนด้วยวิธีพิเศษอย่างเดียวกัน รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบท

• มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ เรื่องการให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และลูกจ้างของรัฐที่เป็นสตรีไม่ถือศีลและปฏิบัติธรรม นับว่าเป็นการให้โอกาสแก่ข้าราชการหญิงให้สามารถลาไปปฏิบัติธรรมได้เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า ๑ เดือน แต่ไม่เกิน ๓ เดือน ซึ่งแต่เดิมอนุญาตให้แค่เฉพาะข้าราชการชายลาป่วยได้ไม่เกิน ๓ เดือน โดยไม่ถือเป็นวันลา นับว่าเป็นการสร้างโอกาสความเสมอภาคระหว่างหญิงชายอีกประเด็นหนึ่ง

♦ ปี ๒๕๔๑

• มี พ.ร.บ. ตำนานนามหญิง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยหญิงที่สมรสหรือพ้นจากการสมรสแล้วสามารถเลือกใช้ "นาง" หรือ "นางสาว" ได้ตามความประสงค์

♦ ปี ๒๕๔๑

• มี พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๔๑

• เห็นได้ว่า ประเทศไทยมีความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของสตรี เพื่อไม่บรรลุถึงความเสมอภาคอย่างเต็มที่ โดยมีให้เกิดความเสมอภาคสิทธิทางเพศในสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการใช้ การควบคุมทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียม

สำนักงานส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒๕๕ ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๖๐๖ ๘๒๒๖ - ๒๓, โทรสาร : ๐ ๒๖๐๖ ๘๒๒๗

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
อาคารอเนกประสงค์ ๓ อ.วิภาวดีรังสิต เขตจตุจักร กทม. 10900
โทร. 0 2612 8763-7 โทรสาร 0 2612 8753
E-mail : women.family@m-society.go.th
Website : http://www.women-family.go.th

ประเทศไทยได้ตั้งไว้เพื่อที่จะขอกรเว้นไม่ผูกพันตาม
อนุสัญญาฉบับนี้ 7 ข้อ ได้แก่

- ข้อ 7 เรื่องความเสมอภาคทางการเมืองและการรับ
ตำแหน่งทางราชการ
- ข้อ 9 เรื่องการถือสัญชาติของบุตรที่เกิดจากหญิงไทย
- ข้อ 10 เรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา
- ข้อ 11 เรื่องสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงาน
ชนิดเดียวกัน
- ข้อ 15 เรื่องการทาสัญญา
- ข้อ 16 เรื่องความเสมอภาคในด้านครอบครัวและการ
สมรส
- ข้อ 29 เรื่องการให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณี
พิพาท

การที่ประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ในประเด็นที่เป็น
สาระสำคัญถึง 7 ข้อ จากจำนวน 16 ข้อของอนุสัญญา ทำให้
ประเทศไทยถูกหักและเพ่งเล็งจากประเทศต่างๆ และจาก
องค์กรที่มีรัฐบาลในเวทีการประชุมระหว่างประเทศ โดย
เห็นว่าประเทศไทยไม่มีความจริงใจในการส่งเสริมสถานภาพ
สตรี ซึ่งขัดต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา

ต่อมาประเทศไทยได้ขอยกเลิกข้อสงวนแล้ว 5 ข้อ
ได้แก่

- 1. ข้อ 11 และข้อ 15 โดยมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2533
- 2. ข้อ 9 โดยมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2535
- 3. ข้อ 7 และข้อ 10 โดยมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2538

CEDAW

คืออนุสัญญาว่าด้วยการขจัด
การเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on
the Elimination of All Forms of Discrimination
against Women - CEDAW) เป็นอนุสัญญาที่จัดทำ
ขึ้นโดยสหประชาชาติ และได้รับการรับรองจากที่ประชุม
สมัชชาแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม
2522 นับจากนั้นจนถึงปี 2547 ประเทศต่างๆ ให้สัตยาบัน
(ratification) หรือภาคยานุวัติ (accession) อนุสัญญานี้แล้ว
177 ประเทศ

วัตถุประสงค์และสาระสำคัญ

อนุสัญญาฉบับนี้มีบทบัญญัติรวม 30 ข้อ มี
วัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐภาคีหรือประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทาง
ในการกำหนดนโยบายและมาตรการดำเนินงานเพื่อขจัดการ
เลือกปฏิบัติทั้งมวลต่อสตรี และให้หลักประกันว่าสตรีต้อง
ได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่างๆ จากรัฐบนพื้นฐานของ
ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ในข้อ 1-16 เป็นเรื่องของ
มาตรการดำเนินการ และข้อ 17-30 เป็นเรื่องของ
กลไกการปฏิบัติงานตามอนุสัญญา

เนื้อหาโดยสรุป

ข้อ 1-16 มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การให้คำจำกัดความ
เรื่องการเลือกปฏิบัติ (discrimination) การออกกฎหมาย
เพื่อประกันสิทธิโอกาส ความเสมอภาค และความก้าวหน้า
ในการพัฒนาสถานภาพสตรี การมุ่งขจัดอคติทางเพศและ
เจตคติลัทธิเดิมที่กีดกันกักขฬภาพและความก้าวหน้าของสตรี
การสร้างความรู้เข้าใจและการคุ้มครองสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์
ที่พึงมีของสตรีที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ เน้นการคุ้มครอง
สิทธิสตรีจากความรุนแรง การทำร้าย และการแสวงหา

ประโยชน์จากการค้าหญิง การประกันสิทธิพื้นฐานในการมี
ส่วนร่วมทางการเมือง การเข้าร่วมในการวางแผนนโยบายรัฐ การเข้าสู่
ตำแหน่งทางราชการและการเป็นผู้แทนในระดับระหว่างประเทศ
ของสตรี สิทธิในเรื่องสัญชาติ โอกาสในการศึกษา การจ้างงาน
และกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวมไปถึงสตรีในชนบท
การทำนิติกรรมสัญญาที่เน้นความเสมอภาคและจัดการกีดกัน
ความสามารถทางกฎหมายของสตรี สิทธิในการสมรสและความ
สัมพันธ์ทางครอบครัวซึ่งรวมถึงการขาดจากสมรส อำนาจ
ปกครองบุตร การเลือกใช้นามสกุล และการจัดการทางทรัพย์สิน

กลไกการติดตามผลการปฏิบัติตามอนุสัญญา

กลไกที่รับผิดชอบในการติดตามผลการปฏิบัติตาม
อนุสัญญา ของรัฐภาคีได้แก่คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการ
เลือกปฏิบัติต่อสตรี โดยมีขึ้นตอนและกลไกในการติดตาม
ดังกล่าวต่อไปนี้ ข้อ 17-30 คณะกรรมการนี้ประกอบด้วย
ผู้เชี่ยวชาญ 25 คน ที่ได้รับการคัดเลือกโดยรัฐภาคี จากรายชื่อที่
รัฐบาลประเทศต่างๆ เสนอเข้าไป รัฐภาคีจะต้องเสนอรายงาน
ของประเทศอย่างน้อย ทุกๆ 4 ปี ซึ่งแจ้งถึงมาตรการต่างๆ ที่ได้
นำมาใช้เพื่อปฏิบัติตามอนุสัญญา สมาชิกของคณะกรรมการ
ก็จะหารือกับผู้แทนของรัฐภาคีเกี่ยวกับเนื้อหาของรายงานนั้น
และแสวงหาแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ต่อไปตามความเหมาะสมของ
สถานการณ์ในแต่ละประเทศ

ประเทศไทยได้เสนอรายงานต่อคณะกรรมการฯ ไปแล้ว
3 ครั้ง โดยฉบับแรกเสนอในปี พ.ศ. 2530 ฉบับที่ 2 และ 3
เสนอรวมในปี พ.ศ. 2539 ฉบับที่ 4 และ 5 เสนอรวมในปี พ.ศ. 2546

ประเทศไทยกับอนุสัญญา

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ โดยวิธีภาคยานุวัติ
มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2528 ในส่วนของข้อสงวน

ดังนั้น ปัจจุบันจึงยังคงมีข้อสงวน 2 ข้อ คือข้อ 16
และข้อ 29

เหตุใดจึงยังไม่ถอนข้อสงวนที่ 16

ข้อสงวนที่ 16 เรื่องความเสมอภาคในด้านครอบครัว
และการสมรส ประเทศไทยได้มีความก้าวหน้าไปในระดับหนึ่ง
คือ การให้สิทธิหญิงมีสามีเลือกใช้นามสกุลของตนเองหรือสามี
ก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามคำวินิจฉัยที่ 214/2546 เมื่อวันที่ 5
มิถุนายน 2546 ของศาลรัฐธรรมนูญโดยมีมติเสียงข้างมาก
จำนวน 13 คน ว่า พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505
มาตรา 12 ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเพราะขัดแย้งกับ
รัฐธรรมนูญ มาตรา 30

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในด้านกฎหมายที่ทำให้
ไม่สามารถถอนข้อสงวนดังกล่าวได้ คือ

1. ชายคู่หมั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากชายอื่น
ที่มาร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน แต่ไม่มีบทบัญญัติ
ให้สิทธิแก่หญิงคู่หมั้นที่จะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่
มาร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน

2. เมื่อจดทะเบียนสมรสกันแล้ว หญิงจะต้องเปลี่ยน
คำนำหน้านามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" ขณะที่ชายที่
สมรสแล้วยังคงใช้คำนำหน้าชื่อว่า "นาย" ซึ่งส่งผลทาง
ปฏิบัติคือ หญิงจะถูกตรวจสอบสถานภาพการสมรสได้ง่าย
กว่าชาย และทำให้การทำนิติกรรมยังมีการร้องขอหลักฐาน
การสมรสสำหรับหญิงที่มีคำนำหน้าว่า "นาง" ขณะที่ชาย
อาจหลีกเลี่ยงได้ง่ายกว่า

มีแนวทางการปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทยว่า หากหญิง
ที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสแล้วมีบุตร เจ้าหน้าที่จะไปแก้ไขคำนำ
หน้านามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" ไม่ได้ ในทางปฏิบัติเป็น
ปัญหาเนื่องจากถูกมองในทางไม่ดีจากคนในสังคม ซึ่งชาย
หากมีบุตรแต่ไม่จดทะเบียนสมรสในสังคมก็เห็นเป็นเรื่องปกติ
(และถึงแม้จะได้รับการแก้ไขให้ใช้คำว่า "นาง" ยังเป็นอุปสรรคใน
กรณีบิดาของเด็กไม่ปรากฏ ซึ่งจะมีผลต่อการแสดงหลักฐานการ
สมรสในการทำนิติกรรม)

นอกจากนี้ การใช้คำนำหน้าว่า "นาย" ของชายที่
จดทะเบียนสมรสแล้วยังมีสาเหตุให้มีการจดทะเบียนสมรสซ้อน
ซึ่งจะถูกพิจารณาว่าเป็นเพียงการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ
แก่เจ้าพนักงานเท่านั้น และในทางปฏิบัติยังไม่มีการใดใด
เพราะการสมรสซ้อน

3. เมื่อการยกฟ้องไปร่วมประเวณีกับชายอื่น แม้เพียง
ครั้งเดียวก็ถือว่าผิด ให้แก่สามีฟ้องหย่าได้ แต่ในทางกลับกัน
กฎหมายกลับเปิดช่องให้สามีนอกใจไปมีสัมพันธ์ทางเพศกับ
หญิงอื่นได้โดยไม่เป็นเหตุฟ้องหย่า และถ้าจะฟ้องหย่า ต้องยก
ข้ออ้างว่าสามีให้การอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉกฉวย

อย่างไรก็ตาม สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
ซึ่งมีการทำงานส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายกำลัง
ดำเนินความพยายามที่จะผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายที่มี
การเลือกปฏิบัติต่อสตรี อันจะนำไปสู่การถอนข้อสงวนที่ยังคงมี
อยู่ต่อไป